

631.879.4 : 635 (492.933.14) (492.933)

HET GEBRUIK VAN HUISVUILCOMPOST IN HET BERGEN OP ZOOMSCHE TUINBOUWDISTRICT

DOOR

ir. J. A. GROOTENHUIS

Het tuinbouwgebied in de omstreken van Bergen op Zoom beslaat een oppervlakte van circa 450 ha. Het grootste deel van dit gebied bestaat uit hoog en zandgrond, terwijl het kleinste deel uit zeeklei bestaat.

Opvallend is de groote versnippering van de bedrijven; vaak zijn de diverse perceelen, welke tot één bedrijf behooren, zeer ver uit elkaar gelegen.

De tuinbouw in dit gebied is in hoofdzaak koude grondcultuur, men treft er betrekkelijk weinig glas aan.

De aspergeteelt is een van de oudste tuinbouwculturen in deze streek; helaas gaat deze zoo bekende Bergen op Zoomsche cultuur in belangrijke mate achteruit. Andere belangrijke Bergen op Zoomsche tuinbouwgewassen zijn witlof en knolselderie. Het bovenstaande diene om in groote lijnen georiënteerd te zijn in het Bergen op Zoomsche tuinbouwdistrict.

Wat het gebruik van huisvuilcompost in dit gebied betreft, is het opvallend, dat deze practisch uitsluitend is gekoppeld aan de aspergecultuur. De asperge vraagt een goed doorlatenden, niet te vochtigen grond. De hooge zandgronden, welke men rondom Bergen op Zoom aantreft, zijn dan ook van nature, wat hun physischen toestand betreft, bij uitstek geschikt voor de aspergecultuur.

Vaak wordt voor den aanleg van aspergebedden de zoogenaamde boschgrond gebruikt, dit is ontboschte zeer lichte zandgrond. De aspergecultuur is dus in vele gevallen feitelijk een ontginningscultuur. Men zou dan ook het gebruik van huisvuilcompost op dezen boschgrond aan den eenen kant eenigszins kunnen vergelijken met het gebruik van stadscompost bij heideontginningsgronden in den landbouw.

De ervaring van de tuinders is, dat men op dezen boschgrond bij de aspergecultuur met huisvuilcompost betere resultaten bereikt dan met stal-mest of met ondergeploegde gele lupinen.

Aan den anderen kant geeft men voor de aspergecultuur, welke een meerjarige cultuur is (7—10 jaar), met een flinke compostgift een voorraadbemesting.

Giften van 150 tot 200 ton compost per ha voor het aanleggen van de bedden zijn voor dit doel gebruikelijk.

De bereiding van de huisvuilcompost geschiedt thans door de tuinders zelf.

Vóór den oorlog werd het huisvuil (zonder vermenging met beer) door den Bergen op Zoomschen reinigingsdienst na grove sortatie op het gemeentelijk beltterrein op stalen gezet. Na voldoende fermentatie werd de huisvuilcompost in partijen van circa 5 ton aan de tuinders verkocht. De hoogste prijs (15 à 16 gld. per partij) werd betaald voor zomervuilcompost, de laagste prijs (0,50 tot 3 gld. per partij) voor wintervuilcompost.

De beerstoffen werden afzonderlijk aan de tuinders verkocht. Tegenwoordig wordt het door den Bergen op Zoomschen reinigingsdienst ingezamelde huisvuil versch, dus direct na het inzamelen in vrachten van circa 2 m³, op de tuindersbedrijven afgeleverd. Er zijn tuinders, die meer dan 200 vrachten vuil in één jaar afnemen. De gemeentereinigingsdienst ontvangt

van de tuinders f 0,50 per m³ huisvuil. Hierdoor behoort de gemeente Bergen op Zoom ($\pm$ 26 000 inwoners) tot de weinige stadsgemeenten in ons land, welke geen kosten betalen voor de verwijdering van het ingezamelde huisvuil.

In het jaar 1943 is door den Bergen op Zoomschen reinigingsdienst circa 13 000 m³ huisvuil ingezameld; hiervan werd circa 12 000 m³ aan tuinders afgeleverd en circa 1000 m³ op de stortplaats gestort. Het ingezamelde huisvuil wordt dus voor het overgrootste deel in den tuinbouw gebruikt, het niet door de tuinders afgenomen vuil betreft een deel van het wintervuil, dat ingezameld is in de maanden Januari en December (zeer rijk aan sintels en huisbrandasch, arm aan vergistbaar materiaal). In 1943 werd ruim 2000 m³ beer, afkomstig uit beerputten, voor f 1,50 per m³ aan tuinders afgeleverd.

De compostage van het huisvuil op de tuindersbedrijven heeft als volgt plaats. Het huisvuil wordt op lange en vrij breede, 60 tot 80 cm hooge stalen gezet. Slechts de allergrofste materialen, zooals groote steenen, bussen, flesschen, stukken cocosmat enz., worden hierbij uitgelezen.

De kanten van de staal worden een weinig opgezet, terwijl ook op de staal smalle ruggetjes worden aangebracht, waardoor de bovenkant van de staal in ondiepe, ongeveer even groote vakken wordt verdeeld. Deze vakken laat men volloopen met beer. Er wordt zooveel mogelijk beer gebruikt; gebruikelijk is 25 m³ beer op 100 vrachten huisvuil.

Door de toevoeging van beer verkrijgt men niet alleen een snellere fermentatie, maar tevens een compost van betere kwaliteit. De fermentatietijd duurt 3 tot 6 maanden. Men laat het huisvuil zoolang fermenteren, dat dit nog goed met den greep te verwerken is. Men heeft dan dus nog betrekkelijk lange compost.

Wanneer men het gebruik van huisvuilcompost in het tuinbouwgebied rondom Bergen op Zoom vergelijkt met het gebruik hiervan in het Venlosche tuinbouwdistrict¹⁾, dan vallen hierbij een paar typische verschillen op. Immers, de Venlosche tuinder prefereert over het algemeen de winterhuisvuilcompost, terwijl daarentegen door de Bergen op Zoomsche tuinders de voorkeur wordt gegeven aan zomerhuisvuilcompost. Dit verschil in waardeering vindt haar oorzaak hoofdzakelijk in het doel, waarvoor men de huisvuilcompost gebruikt. De Venlosche tuinder gebruikt de huisvuilcompost practisch alleen als grondverbeteringsmateriaal voor zijn vaak vrij zure gronden. Voor dit doel is winterhuisvuilcompost met zijn hoog gehalte aan alcalische bestanddeelen, welke afkomstig zijn van de huisvuilbrandasch (men denke aan de Venlosche benaming van „haardasch" voor huisvuilcompost), meer geschikt dan zomerhuisvuilcompost.

De Bergen op Zoomsche tuingronden hebben over het algemeen een goeden kalktoestand, wat gedeeltelijk een gevolg is van den maritiemen oorsprong van een deel van deze gronden, gedeeltelijk ook een gevolg van het rijkelijk gebruik van schuimaarde in vroegere jaren.

De Bergen op Zoomsche tuinder beoogt met een compostbemesting voor den aanleg van zijn aspergebedden vooral een voorraadbemesting in den grond te brengen.

Zomerhuisvuil bevat een hoog gehalte aan organische stof.

Goed gefermenteerd zomerhuisvuil is dan ook rijker aan plantenvoedende stoffen (vooral N) dan winterhuisvuilcompost. Ook de toevoeging van beer aan de compoststaal geeft den Bergen op Zoomschen compost een meer directe bemestingswaarde. Een ander verschil tusschen de Bergen op Zoomsche en

¹⁾ Zie J. A. Grootenhuis, Het gebruik van huisvuilcompost in het Venlosche tuinbouwdistrict, Mededeelingen Inspecteur van den Tuinbouw en het Tuinbouwonderwijs, Dec. 1943, pag. 614.

Venlosche compost is gelegen in de fijnheid en het gehalte aan „scherp” van de materie.

Doordat de Bergen op Zoomsche tuinder uit het huisvuil slechts de allergrofste ballaststoffen uitleest, bevat de Bergen op Zoomsche compost zeer veel „scherp”.

Dit is de hoofdoorzaak waardoor de Bergen op Zoomsche tuinder deze compost uitsluitend voor de aspergeteelt gebruikt. Bij de aspergecultuur heeft men namelijk geen hinder van het voor andere cultures meestal erg lastige en dikwijls gevaarlijke „scherp” in den compost. Immers bij de aspergecultuur wordt voor het aanleggen van de bedden de compost in het najaar of in den winter 40 à 50 cm diep ondergeploegd, zoodat het „scherp” niet in den bovengrond terechtkomt en men daarbij bijv. geen kans loopt verwondingen aan de handen op te loopen als gevolg van „scherp” in den grond.

De Venlosche tuinder kan slechts compost gebruiken, welke zoo min mogelijk „scherp” bevat, daar hij deze compost door den bouwvoor verwerkt.

De huisvuilcompost kan voor den Venloschen tuinder nooit te kort zijn.

Immers, hoe korter de materie is, des te fijner kan de compost worden gezeefd en des te meer „scherp” wordt er bij het zeven uitgehaald.

De aspergeteelt is wellicht de eenigste teelt van tuinbouwgewassen, waarbij men zonder bezwaar compost kan aanwenden, welke veel „scherp” bevat.